

Datum van inontvangstneming : 25/09/2018

Zaak C-517/18

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

6 augustus 2018

Verwijzende rechter:

Conseil d'État (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

26 juli 2018

Verzoekende partij:

Fédération des fabricants de cigares

Verwerende partijen:

Premier ministre

Ministre des Solidarités et de la Santé

[OMISSIS] Conseil d'État (hoogste bestuursrechter, Frankrijk), rechtdoende in bestuursrechtelijke zaken

[OMISSIS]

Gelet op de volgende procedure:

Bij verzoekschrift en memorie van repliek, die op 21 juni 2017 en 20 februari 2018 zijn ingeschreven ter griffie van de afdeling bestuursrechtelijke geschillen, verzoekt de Fédération des fabricants de cigares de Conseil d'État om:

1°) de stilzwijgende afwijzingsbeslissing, die voortvloeit uit het uitblijven van een beslissing door de Premier ministre (minister-president van Frankrijk) op haar verzoek van 20 februari 2017 tot intrekking van décret n° 2016-1117 du 11 août 2016 relatif à la fabrication, à la présentation, à la vente et à l'usage des produits du tabac, des produits du vapotage et des produits à fumer à base de plantes autres que le tabac (decreet nr. 2016-1117 inzake de productie, de presentatie, de verkoop en het gebruik van tabak, vaping-producten en voor roken bestemde

producten op basis van kruiden andere dan tabak; hierna „decreet”) nietig te verklaren wegens bevoegdheidsoverschrijding;

2°) de Premier ministre te gelasten dit decreet in te trekken, op straffe van een dwangsom van 1 000 EUR per dag vertraging na afloop van een termijn van 15 dagen vanaf de kennisgeving van de te nemen beslissing, en

3°) subsidiair, de behandeling van de zaak te schorsen totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan over de vragen die haar zijn voorgelegd bij beslissing van de Conseil d’État, rechtdoende in bestuursrechtelijke zaken, [OMISSIS] van 10 mei 2017;

[OMISSIS]. **[Or. 2]**

Zij betoogt als volgt:

- [OMISSIS] [grief betreffende een procedurefout];
- [OMISSIS] [grief betreffende de onbevoegdheid van de instantie die de bestreden handeling heeft vastgesteld];
- het decreet in strijd is met de doelstelling van begrijpelijkheid en duidelijkheid van de norm en het beginsel van rechtszekerheid, gaat de doelstellingen van de artikelen 1 en 13 van richtlijn 2014/40/EU te buiten en overschrijdt zijn bevoegdheid door vermeldingen toe te voegen die niet zijn voorzien bij deze richtlijn of de wet;
- het een onevenredige inbreuk vormt op de vrijheid van ondernemerschap en het recht op eigendom, die worden gewaarborgd door artikelen 4 en 17 van de Verklaring [van de rechten van de mens en van de burger] van 1789;
- het decreet artikel 13 van richtlijn 2014/40/EU omzet, welk artikel, afzonderlijk of in combinatie met artikel 24, lid 2, van deze richtlijn, een onevenredige inbreuk vormt op de vrijheid van ondernemerschap, de vrijheid van meningsuiting en het recht op eigendom die worden gewaarborgd door de artikelen 11, 16 en 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 1 van Aanvullend Protocol nr. 1 bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsook op de beginselen van evenredigheid en rechtszekerheid en op het vrije verkeer van goederen in de Europese Unie, dat wordt gewaarborgd door artikel 26 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Bij op 7 februari 2018 ingeschreven verweerschrift concludeert de ministre des Solidarités et de la Santé (minister van Solidariteit en Volksgezondheid), primair, tot schorsing van de behandeling van de middelen ontleend aan de interne wettigheid totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan over de vragen die hem zijn voorgelegd bij beslissing van de Conseil d’État, rechtdoende in bestuursrechtelijke zaken, [OMISSIS] van 10 mei 2017 en,

subsidiar, tot afwijzing van het verzoek. Hij betoogt dat de door de verzoekende federatie aangevoerde middelen ongegrond zijn.

[OMISSIS].

[OMISSIS]

Bij memorie in interventie, ingekomen op 4 juli 2018, verzoekt de société nationale d'exploitation industrielle des tabacs et allumettes (SEITA) de Conseil d'État de conclusies van het verzoekschrift van de Fédération des fabricants de cigares toe te wijzen en, subsidiar, indien de Conseil d'État beslist om de behandeling van de zaak te schorsen, de bij uitspraak van 10 mei 2017 aan het Hof van Justitie gestelde prejudiciële vragen te preciseren teneinde, ten eerste, de verwijzing naar de bekendheid van het merk te schrappen en, ten tweede, elke verwijzing naar een eventuele procedure op tegenspraak, die zou kunnen leiden tot de conclusie dat artikel 13 van richtlijn 2014/40/EU geldig is, te schrappen. Zij betoogt dat:

- een letterlijke uitlegging van richtlijn 2014/40/EU zou leiden tot het verbod van bepaalde merknamen, die essentieel zijn voor de identificatie van het product; **[Or. 3]**
- artikel 13 van de richtlijn problematisch is vanuit het oogpunt van het recht op eigendom, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van ondernemerschap en de beginselen van evenredigheid en rechtszekerheid, zelfs wanneer een procedure op tegenspraak is voorzien.

[OMISSIS];

Gelet op:

- de grondwet;
- het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en het eerste aanvullend protocol daarbij;
- het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie;
- richtlijn 2014/40/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014;
- de code de la santé publique (Frans wetboek van volksgezondheid);
- de beslissing van de Conseil d'État, rechtdoende in bestuursrechtelijke zaken, [OMISSIS] van 10 mei 2017;
- de beslissing van de Conseil d'État, rechtdoende in bestuursrechtelijke zaken, [OMISSIS] van 28 juli 2017;
- de code de justice administrative (Frans wetboek van bestuursprocesrecht);

– [OMISSIS].

Overwegende hetgeen volgt:

1. Bij op 22 februari 2017 ingekomen brief, verzoekt de Fédération des fabricants de cigares de Premier ministre om intrekking van het decreet van 11 augustus 2016 inzake de productie, de presentatie, de verkoop en het gebruik van tabak, vaping-producten en voor roken bestemde producten op basis van kruiden andere dan tabak. Zij vordert de nietigverklaring wegens bevoegdheidsoverschrijding van de stilzwijgende beslissing waarmee de Premier ministre haar verzoek, dat uitsluitend is ingegeven door de onwettigheid van artikel R. 3512-30 dat dit decreet **[Or. 4]** in de code de la santé publique invoegt, en derhalve moet worden geacht uitsluitend de intrekking van dit artikel te beogen, heeft afgewezen.

Interventie van de société nationale d'exploitation industrielle des tabacs et allumettes:

2. De société nationale d'exploitation industrielle des tabacs et allumettes toont aan een voldoende belang te hebben bij de nietigverklaring van de bestreden beslissing. Bijgevolg is haar interventie ontvankelijk.

[OMISSIS] [nationale procedure; ambtshalve door de nationale rechter opgeworpen middel]

Andere bepalingen van artikel R.3512-30 van de code de la santé publique:

Formele wettigheid:

[nationale procedure]

[OMISSIS] **[Or. 5]** [OMISSIS].

Materiële wettigheid:

7. Artikel 13 van richtlijn 2014/40/EU van 3 april 2014 bepaalt dat: „1. *De etikettering van verpakkingseenheden en van elke buitenverpakking en het tabaksproduct zelf bevat geen enkel element of kenmerk dat: a) een tabaksproduct aanprijst of het verbruik ervan aanmoedigt door een verkeerde indruk te wekken over de kenmerken, gevolgen voor de gezondheid, risico's of emissie ervan; etiketten bevatten geen informatie over het gehalte aan nicotine, teer of koolmonoxide van het tabaksproduct; b) de suggestie wekt dat een bepaald tabaksproduct minder schadelijk is dan andere of gericht is op het verminderen van het effect van bepaalde schadelijke bestanddelen van rook, of activerende, energetische, genezende, verjongende, natuurlijke, biologische eigenschappen bezit of andere positieve gevolgen heeft voor de gezondheid of de levensstijl; c) verwijst naar een smaak, geur- of smaakstoffen of andere additieven, of het ontbreken ervan; d) op een levensmiddel of een cosmetisch product lijkt; e) de*

suggestie wekt dat een bepaald tabaksproduct biologisch beter afbreekbaar is of andere milieuvordelen heeft. 2. De verpakkingseenheden en buitenverpakkingen mogen geen economische voordelen suggereren, door het bevatten van gedrukte tegoedbonnen, aanbiedingen voor korting, indicaties in verband met gratis verstrekking, 2-voor-1 aanbiedingen of andere vergelijkbare aanbiedingen. 3. De krachtens de leden 1 en 2 verboden elementen en kenmerken omvatten maar zijn niet beperkt tot teksten, symbolen, namen, merken en al dan niet figuratieve tekens.” Uit artikel 24, lid 1, van dezelfde richtlijn volgt dat de lidstaten het in de handel brengen van tabaksproducten die aan de richtlijn voldoen niet mogen verbieden, noch beperken om redenen die verband houden met aspecten die bij artikel 13 worden geregeld. Bijgevolg zijn de bepalingen van artikel 13 maatregelen die een volledige harmonisatie bewerkstelligen. Ten slotte volgt uit artikel 24, lid 2, dat de richtlijn geen afbreuk doet aan het recht van de lidstaat „om voor alle in die lidstaten in de handel gebrachte producten verdere voorschriften met betrekking tot de standaardisering van de verpakking van tabaksproducten te handhaven of in te voeren”, mits die voorschriften gerechtvaardigd zijn op grond van de volksgezondheid, evenredig zijn en niet discriminerend zijn.

8. De Fédération des fabricants de cigares betoogt dat de bepalingen van artikel R. 3512-30 van de code de la santé publique, ten eerste, een onevenredige inbreuk uitmaken op de vrijheid van ondernemerschap en het recht op eigendom, zoals gewaarborgd door de artikelen 4 en 17 van de Verklaring [van de rechten van de mens en van de burger] van 1789 en, ten tweede, zijn vastgesteld ter uitvoering van artikel 13 van richtlijn 2014/40/EU van 3 april 2014 dat, afzonderlijk of in combinatie met artikel 24, lid 2, van die richtlijn, name een onevenredige inbreuk uitmaakt op de vrijheid van ondernemerschap, de vrijheid van meningsuiting en het recht op eigendom, zoals gewaarborgd door de artikelen 11, 16 en 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 1 van het [Or. 6] Aanvullend Protocol nr. 1 bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsook op de beginselen van evenredigheid en rechtszekerheid. De verzoekende federatie, wier procesbelang wordt beoordeeld gelet op haar conclusies en niet op de ter ondersteuning daarvan aangevoerde middelen, kan zich beroepen op de middelen die in de stand van de procedure, zo zij gegrond zijn, zouden kunnen resulteren in de door haar bekritiseerde onwettigheid van de regelgeving zouden kunnen aantasten.

9. Gelet op de bepalingen van artikel 88-1 van de Grondwet, waaruit een grondwettelijke verplichting tot omzetting van richtlijnen voortvloeit, dient de grondwettigheid en de wettigheid van de bepalingen van een beschikking of een decreet die deze omzetting rechtstreeks verzekeren, volgens bijzondere modaliteiten te worden getoetst wanneer de inhoud ervan noodzakelijkerwijze voortvloeit uit de in de richtlijnen vastgestelde verplichtingen, zonder dat de regering over een beoordelingsbevoegdheid beschikt. Het staat aan de bestuursrechter die zich moet uitspreken over een middel inzake de schending van een bepaling of een beginsel met grondwettelijke waarde, om na te gaan of er een regel of een algemeen beginsel van Unierecht bestaat waarvan de toepassing, gelet

op de aard en de draagwijdte ervan, zoals thans door de Unierechter uitgelegd, waarborgt dat de ingeroepen bepaling of het ingeroepen grondwettelijk beginsel daadwerkelijk in acht wordt genomen. Indien dat het geval is, moet de bestuursrechter, om zich van de grondwettigheid van de bestreden handeling te verzekeren, nagaan of de omgezette richtlijn in overeenstemming is met die regel of dat algemeen beginsel van Unierecht. Bij gebreke van ernstige twijfel daarover moet hij dat middel afwijzen. Anders dient hij het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig artikel 267 VWEU te verzoeken om een prejudiciële beslissing. Wanneer er daarentegen geen regel of algemeen beginsel van Unierecht bestaat dat waarborgt dat de ingeroepen bepaling of het ingeroepen grondwettelijke beginsel daadwerkelijk in acht wordt genomen, moet de bestuursrechter de grondwettigheid van de bestreden bepalingen rechtstreeks nagaan.

Schending van de door de Grondwet gewaarborgde rechten en vrijheden door artikel R. 3512-30 van de code de la santé publique:

10. Het eigendomsrecht en de vrijheid van ondernemerschap waarop de verzoekende federatie zich beroept, zijn rechten die worden gewaarborgd door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Deze rechten hebben, in het licht van de aangevoerde middelen, een draagwijdte die waarborgt dat de beginselen en bepalingen met grondwettelijke waarde die zouden zijn geschonden, daadwerkelijk in acht worden genomen. Bijgevolg hoeft de Conseil d'État slechts na te gaan of artikel 13 van de richtlijn zich met die grondrechten van de Europese Unie verdraagt – waarom hij overigens ook is verzocht.

Verenigbaarheid van artikel 13 van de richtlijn met de grondrechten die worden gewaarborgd door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden:

11. Om te beginnen luidt artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie als volgt: *„Eenieder heeft het recht de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen, in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. Niemand mag zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang, in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet en mits zijn verlies tijdig op billijke wijze wordt vergoed. Het gebruik van de goederen kan worden geregeld bij de wet, voor zover het algemeen belang dit vereist. 2. Intellectuele eigendom is beschermd”*. Artikel 1 van het Aanvullend Protocol nr. 1 bij het **[Or. 7]** Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden bepaalt dat: *„Iedere natuurlijke of rechtspersoon heeft recht op het ongestoord genot van zijn eigendom. Aan niemand zal zijn eigendom worden ontnomen behalve in het algemeen belang en onder de voorwaarden voorzien in de wet en in de algemene beginselen van internationaal recht. De voorgaande bepalingen tasten echter op geen enkele wijze het recht aan, dat een Staat heeft om die wetten toe te passen, die hij noodzakelijk oordeelt om het gebruik van eigendom te reguleren in*

overeenstemming met het algemeen belang (...)”. Artikel 52, lid 3, van het Handvest bepaalt: *„Voor zover dit handvest rechten bevat die corresponderen met rechten die zijn gegarandeerd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zijn de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die welke er door genoemd verdrag aan worden toegekend. Deze bepaling verhindert niet dat het recht van de Unie een ruimere bescherming biedt”.*

12. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft consequent geoordeeld dat het door het Handvest gewaarborgde eigendomsrecht, waarvan het intellectuele-eigendomsrecht deel uitmaakt, geen absoluut recht is en dat de uitoefening ervan kan worden onderworpen aan beperkingen voor zover die worden gerechtvaardigd door doelstellingen van algemeen belang die door de Europese Unie worden nagestreefd. Bijgevolg kan het gebruik van het eigendomsrecht worden beperkt, mits de opgelegde beperkingen werkelijk beantwoorden aan door de Unie nagestreefde doeleinden van algemeen belang en, gelet op het nagestreefde doel, niet te beschouwen zijn als een onevenredige en onaanvaardbare ingreep, waardoor het gewaarborgde recht in zijn kern wordt aangetast.

13. Bij arrest van 10 december 2002, *British American Tobacco (Investments) en Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741), dat betrekking had op artikel 7 van richtlijn 2001/37/EG van 5 juni 2001 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake de productie, de presentatie en de verkoop van tabaksproducten, oordeelde het Hof dat dit artikel weliswaar een – tot de verpakking van tabaksproducten beperkt – verbod meebrengt om een merk te gebruiken dat de aanduiding bevat dat een bepaald tabaksproduct minder schadelijk is dan andere, maar dat een producent van tabaksproducten, ondanks de weglating van die aanduiding op de verpakking, zijn product niettemin kan blijven individualiseren met andere onderscheidende tekens en dat de richtlijn bovendien voorziet in een voldoende lange termijn tussen haar vaststelling en de toepassing van het verbod dat zij oplegt. Gelet op het nagestreefde doel van algemeen belang heeft het Hof daaruit afgeleid dat het grondrecht op eigendom niet was geschonden.

14. Vervolgens luidt artikel 11, [lid] 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie als volgt: *„Eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te hebben en de vrijheid om kennis te nemen en te geven van informatie of ideeën, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen”.* Artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden bepaalt het volgende: *„1. Een ieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. (...) 2. Daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, die bij de wet*

zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van (...) de bescherming van de gezondheid (...)”.

15. Blijkens het arrest van het Hof van Justitie van 4 mei 2016, Philip Morris Brands e.a. (C-547/14, [EU:C:2016:325]), betreft de vrijheid van meningsuiting en [Or. 8] van informatie, die wordt beschermd door artikel 11 van het Handvest en tevens door artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, de situatie waarin een handelaar op verpakkingen en etiketten van tabaksproducten vermeldingen gebruikt zoals diegene die bedoeld zijn in artikel 13, lid 1, van richtlijn 2014/40. Overeenkomstig artikel 52, lid 1, van het Handvest moet elke beperking op de uitoefening van de hierin verankerde rechten en vrijheden bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen, en kan zij met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel slechts worden aanvaard indien zij noodzakelijk is en daadwerkelijk beantwoordt aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. In datzelfde arrest stelde het Hof vast dat het onderzoek van de gestelde vraag, die met name betrekking had op het verbod om op de etikettering van de verpakkingseenheden, op de buitenverpakking alsook op het tabaksproduct zelf, de in artikel 13, lid 1, van richtlijn 2014/40 bedoelde elementen en kenmerken aan te brengen, ook al bevatten zij feitelijk juiste informatie, niets aan het licht bracht dat afbreuk kon doen aan de geldigheid van die bepaling in het licht van artikel 11 van het Handvest en het evenredigheidsbeginsel, maar dat hem niet de vraag was voorgelegd of ook artikel 13, lid 3, dat namen en merken noemt als elementen en kenmerken die kunnen worden verboden, in het licht van dezelfde beginselen geldig was.

16. Bovendien luidt artikel 16 van het EU-Handvest: „*De vrijheid van ondernemerschap wordt erkend overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken*”.

17. In zijn arrest van 4 mei 2016, Pillbox 38 (C-477/14, [EU:C:2016:324]), verklaarde het Hof voor recht dat de bij artikel 16 van het Handvest verleende bescherming ziet op de vrijheid om een economische of commerciële activiteit te verrichten, de contractvrijheid en de vrije mededinging. Aangezien de vrijheid van ondernemerschap geen absolute gelding heeft, maar in relatie tot haar maatschappelijke functie moet worden beschouwd, kan zij worden onderworpen aan een brede waaier van overheidsmaatregelen waarmee in het algemeen belang beperkingen kunnen worden gesteld aan de uitoefening van de economische activiteit. Deze beperkingen moeten bij wet worden gesteld, de wezenlijke inhoud van die vrijheid eerbiedigen en moeten, in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel, noodzakelijk zijn en daadwerkelijk beantwoorden aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

18. Ten slotte vereist volgens vaste rechtspraak het evenredigheidsbeginsel, dat deel uitmaakt van de algemene beginselen van het Unierecht, dat de handelingen

waarmee de instellingen van de Unie de door de betrokken regelgeving legitiem nagestreefde doelstellingen beogen te bereiken, passend zijn en niet verder gaan dan daarvoor noodzakelijk is. Wanneer een keuze mogelijk is tussen meerdere geschikte maatregelen, moet die maatregel worden gekozen die de minste belasting met zich brengt, en de veroorzaakte nadelen mogen niet onevenredig zijn aan het nagestreefde doel. Het rechtszekerheidsbeginsel verlangt van zijn kant met name dat regelgeving van de Europese Unie de betrokken personen in staat stelt om de omvang van hun rechten en verplichtingen ondubbelzinnig te kennen zodat zij hun voorzieningen met kennis van zaken kunnen treffen.

19. In casu volgt uit artikel 13, lid 1, juncto artikel 13, lid 3, van richtlijn [2014/40] dat de lidstaten het gebruik van bepaalde elementen en kenmerken, waaronder namen en merken, op verpakkingseenheden, op buitenverpakking en op het tabaksproduct zelf moeten verbieden wanneer die bij de consument met name een onjuiste indruk wekken [**Or. 9**] over de kenmerken of gevolgen van een product, op een levensmiddel of een cosmetisch product lijken of de suggestie wekken dat een bepaald tabaksproduct positieve gevolgen heeft voor de gezondheid of de levensstijl, bijvoorbeeld – zoals overweging 27 van de richtlijn illustreert – op het gebied van gewichtsverlies, sexappeal, sociale status, sociaal leven of „eigenschappen zoals vrouwelijkheid, mannelijkheid of elegantie”. Verder maakt artikel 24, lid 2, van de richtlijn het de lidstaten mogelijk om onder bepaalde voorwaarden verdere voorschriften met betrekking tot de standaardisering van de verpakking van tabaksproducten te handhaven of in te voeren, voor zover het aspecten betreft die niet zijn geharmoniseerd door de richtlijn.

20. Die bepalingen doen in de eerste plaats de belangrijke vraag rijzen naar de uitlegging van artikel 13, leden 1 en 3, van de richtlijn met betrekking tot de draagwijdte van de verboden die erin voorzien dat deze verboden van toepassing kunnen zijn op merken en het gebruik ervan op de verpakking van tabaksproducten kunnen beletten. In het bijzonder rijst de vraag of het bepaalde in die leden ertoe moet leiden dat het gebruik van merknamen op verpakkingen moet worden verboden op de enkele grond dat zij bepaalde eigenschappen suggereren, zoals die welke in overweging 27 van de richtlijn worden genoemd – ook wanneer het merk in voorkomend geval een zodanige bekendheid heeft verkregen dat het niet meer los te zien is van het product dat het aanduidt.

21. In de tweede plaats levert, al naargelang van de uitlegging die moet worden gegeven aan de leden 1 en 3 van artikel 13 van de richtlijn, ook de beoordeling van de geldigheid van die bepalingen in het licht van het eigendomsrecht, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van ondernemerschap en de beginselen van evenredigheid en rechtszekerheid een ernstig probleem op bij de uitlegging van het Unierecht. Hoewel de bij de betrokken richtlijnbevestigingen opgelegde verboden beantwoorden aan een door de Europese Unie erkend doel van algemeen belang, namelijk de bescherming van de volksgezondheid – nu de consumptie van tabak en blootstelling aan de rook ervan de gezondheid schaden, en consumenten van tabaksproducten kwetsbaar zijn wegens de verslavende werking van nicotine

–, rijst in het bijzonder de vraag, ten eerste, of die verboden noodzakelijk zijn, gelet op het evenredigheidsbeginsel, om dat doel te bereiken en, ten tweede, of zij voldoende duidelijk zijn, zodat de marktdeelnemers hun voorzieningen met kennis van zaken kunnen treffen, en of de uitvoering van die verboden eventueel verlangt dat specifieke procedures worden ingevoerd die het importeurs en producenten mogelijk maakt te vernemen of de bevoegde autoriteiten van de lidstaten van mening zijn dat die merken voldoen aan de voorwaarden van de richtlijn, en die hun op passende wijze de gelegenheid bieden om hun zaak uiteen te zetten.

22. In de derde plaats levert, naar gelang van het antwoord op de in het voorgaande punt gestelde vraag met betrekking tot de geldigheid van de bepalingen van artikel 13, leden 1 en 3, van de richtlijn, afzonderlijk beschouwd, ook de beoordeling van de geldigheid van deze bepalingen, gelezen in samenhang met artikel 24, lid 2, van de richtlijn, gelet op het recht van eigendom, de vrijheid van meningsuiting en van ondernemerschap en het evenredigheidsbeginsel, een ernstige moeilijkheid op betreffende de uitlegging van het Unierecht.

23. Uit het voorgaande volgt dat de in de punten 20 tot en met 22 geformuleerde vragen, die beslissend zijn voor de beslechting van het geding voor de Conseil d'État, moeilijk te beantwoorden zijn. Alvorens uitspraak te doen over de middelen van het verzoek betreffende de materiële wettigheid van de bekritiseerde bepalingen, moeten zij bijgevolg, overeenkomstig artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, worden voorgelegd aan het Hof van Justitie en [Or. 10] moet de behandeling van de overige vorderingen van het verzoekschrift van de Fédération des fabricants et cigares worden geschorst in afwachting van de uitspraak van het Hof.

DICTUM:

Artikel 1: De société nationale d'exploitation industrielle des tabacs et allumettes wordt toegelaten tot interventie.

Artikel 2: [OMISSIS].

Artikel 3: De behandeling van de overige vorderingen van het verzoekschrift van de Fédération des fabricants et cigares wordt geschorst totdat het Hof van Justitie uitspraak heeft gedaan over de volgende vragen:

1. Moeten de leden 1 en 3 van artikel 13 van richtlijn 2014/40/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 aldus worden uitgelegd dat op verpakkingseenheden, buitenverpakking en tabaksproducten geen merknamen mogen worden gebruikt die naar bepaalde eigenschappen verwijzen, ongeacht de bekendheid van de merknaam in kwestie?

2. Al naargelang van de uitlegging die moet worden gegeven aan de leden 1 en 3 van artikel 13 van de richtlijn, zijn die bepalingen, voor zover zij van toepassing zijn op namen en merken, in overeenstemming met het eigendomsrecht, de

vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van ondernemerschap en de beginselen van evenredigheid en rechtszekerheid?

3. Indien de vorige vraag bevestigend moet worden beantwoord, eerbiedigen de leden 1 en 3 van artikel 13 van de richtlijn, in samenhang gelezen met lid 2 van artikel 24 van dezelfde richtlijn, het eigendomsrecht, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van ondernemerschap en het evenredigheidsbeginsel?

[OMISSIS] [Or. 11]

[OMISSIS]